

GRUNDNOTAT

28. januar 2008
J.nr. 031203/31011-0009
Ref. tha/svf

Side 1/9

Kommissionens meddelelse til Rådet og Europa-Parlamentet vedrørende en strategisk energiteknologisk plan for EU "Mod en fremtid med lavere kulstofemissioner" (SET plan)

KOM (2007) 723 endelig.

Nyt Notat

Resumé

Kommissionens meddelelse beskriver en mulig fælles strategi for fremme af energiteknologier som opfølgning på EU's beslutning om en fælles energipolitik ved topmødet 9. marts 2007. Kommissionen foreslår en koordineret strategi mellem EU, de europæiske industrivirksomheder og medlemslandene. Der foreslås en prioritering af energiteknologier med vægt på energieffektivisering, vedvarende energi og såkaldte "low carbon" teknologier (fossilt fyrede kraftværker med CO₂-rensning samt 4. generations kernekraftværker). Samtidig lægges op til etablering af nyt samarbejde:

- *En europæisk strategigruppe for energiteknologier under Kommissionens ledelse*
- *Et europæisk informationssystem vedr. energiteknologier og menneskelige ressourcer*
- *Industriinitiativer vedr. vind, sol, bioenergi, avancerede netværk, CO₂-rensning og kernekraft*
- *En europæisk alliance mellem institutioner for energiforskning*
- *Planlægning af den europæiske infrastruktur på energiområdet*
- *Forslag om øgede midler og ressourcer til energiforskningen i Europa*
- *Øget internationalt samarbejde.*

1. Kommunikationens formål og indhold

Meddelelsen (SET planen) er fremsendt af Kommissionen den 28. november 2007. Meddelelsen, som er Kommissionens udspil for teknologifremme på energiområdet, blev annonceret i energipakken fra årsskiftet (jfr. Kommissionens meddelelse 10. januar 2007: Mod en strategisk europæisk energiteknologisk plan (SET plan) KOM(2007) 723 endelig.

Formålet med planen for strategisk teknologifremme på energiområdet (SET planen) er at understøtte de energipolitiske mål, som EU fastlagde ved topmødet 9. marts 2007. Målene på EU-plan går bl.a. ud på, at der frem til 2020 skal ske

- forbedring af energieffektiviteten med 20 %
- udbygning med vedvarende energi, så den dækker 20 % af energiforsyningen
- reduktion af udledningen af drivhusgasser med 20 % (og 30 % på grundlag af internationale aftaler)
- udbygning med biobrændstoffer, så de dækker 10 % af behovet.

SET planen er en af flere komponenter, som for tiden drøftes. Andre komponenter er handlingsplanen for energieffektivisering, samt fordelingen mellem EU-lande af udbygningen med vedvarende energi mellem medlemslandene. Samtidig drøftes udledningen af drivhusgasser bl.a. som led i Klimakonventionens partsmøder, senest COP 13 på Bali.

SET planen drejer sig om, hvordan teknologiindsatsen i EU, industrien og medlemslandene indrettes bedst muligt til at opfylde målene.

Generelt lægger planen således op til, at energieffektivisering i hele energisystemet ud til slutforbruget prioriteres. Der sigtes på at etablere en omfattende markedsføring af energieffektive løsninger ud til slutforbruget i bygninger, transport og virksomheder, også i kombination med lokale forsyningsløsninger (poly-generation, brændselceller mv.).

Den mere konkrete del af SET planen, som rækker frem mod EU's 2020 målsætninger, fokuserer på:

- vindkraft (særligt offshore)
- solceller
- avancerede netværk
- effektiv småskala teknologi
- 2. generations biobrændstoffer
- CO₂ opsamling og -lagring
- kernekraft (fission)

Planen indeholder desuden en langsigtet vision på vej mod et "low carbon" energisystem. Frem mod 2050 er udfordringen at skabe gennembrud for en ny generation af teknologier vedr. konkurrencedygtig vedvarende energi, omkostningseffektiv energilagring, ny infrastruktur, videreudvikling af kernekraft (4. generations fission samt demonstration af fusion i forbindelse med ITER), samt endelig nye typer energieffektive løsninger (materialer, nano-videnskab og it-løsninger).

1. For at nå målsætningerne foreslår SET planen, at der udvikles en fælles strategisk planlægning på EU-niveau. Der skal etableres en **Styregruppe for Strategiske Energiteknologier** under Kommissionens ledelse. Der ventes holdt et samlet europæisk møde i første halvdel af 2009.
2. Desuden skal et nyt **Informationssystem** understøtte det strategiske arbejde og omfatte både teknologiudvikling og ressourcer.
3. Gennemførelsen af SET planen vil på industrisiden omfatte en række **Industriinitiativer** inden for den halve snes områder, der i dag er understøttet af europæiske teknologiplatforme, dvs. *vind, sol, bioenergi, avancerede netværk, CO₂-rensning og kernekraft*

4. På forskningssiden foreslås, at der skabes en europæisk *Energiforskningsalliance*, og der planlægges en struktureret dialog med institutioner mv. i 2008. Det nye europæiske teknologiske institut skal endvidere involveres aktivt.
5. På infrastrukturensiden påtænkes, at der i 2008 etableres en koordineret *Infrastrukturplanlægning* af europæiske netværk og energisystemer, altså en slags energiplanlægning.
6. I planen understreges behovet for *øgede ressourcer* - såvel finansielle som menneskelige. Selv om 7. rammeprogram indeholder en vis øgning i de økonomiske midler til energiteknologisk forskning vurderes disse midler som utilstrækkelige. Tilsvarende er der brug for, at den menneskelige ressourcebase udvikles.
7. Endelig peger SET planen på behovet for en ny *international strategi*.

Som opfølgning på SET planen vil Kommissionen udarbejde en meddelelse om finansiering af bl.a. en række pilotanlæg (kraftværker) med CO₂-rensning.

Kommissionen lægger op til, at medlemslandene skal tilslutte sig SET Planens ideer og arbejde for at tilrettelægge deres forsknings- og innovationsarbejde i tråd med de energipolitiske mål. Der vil således som skitseret blive etableret en styringsstruktur i 2008.

Meddelelsen er fremsendt til Rådet, Europaparlamentet, den Økonomiske og Sociale Komité, og Komitéen for Regionerne. Der foreligger endnu ikke udtalelser fra parlamentet eller komitéerne.

Rådets drøftelser af SET planen er startet under det portugisiske formandskab. Det kommende slovenske formandskab har skitseret en proces, hvor Rådets arbejdsgruppe for energi vil drøfte mulige rådskonklusioner med henblik på vedtagelse på et energiministtermøde den 28. februar 2008.

2. Gældende dansk ret

Ikke relevant. Meddelelsen indeholder ikke forslag til retsakter. Der er tale om en række overvejelser og forslag af strategisk art, der involverer industrien, forskningsmiljøer, medlemsstaterne og EU fællesskabet.

3. Høring

Meddelelsen blev sendt i høring hos følgende virksomheder og organisationer med frist 24. december 2007:

Advokatsamfundet, Arbejderbevægelsens Erhvervsråd, Brancheforeningen for Decentral Kraftvarme, CO-industri, Danmarks Naturfredningsforening, Danmarks Vindmølleforening, Dansk Byggeri, Dansk Energi, Dansk Fjernvarme, Dansk Erhverv, Dansk Industri, Dansk Landbrug, DONG Gas Distribution, Elsparefonden, Energinet.dk, Energitilsynet, Fagligt Fællesforbund - 3F, Forbrugerrådet, Foreningen Danske Kraftvarmeværker, Foreningen af Rådgivende Ingeniører, Foreningen for Slutbrugere af Energi, Greenpeace Danmark, HNG/Midt-

Nord, HTS, Håndværksrådet, Kommunernes Landsforening, Landbrugsrådet, LO, Naturgas Fyn, North Sea Operators Committee – Denmark, Oliebranchens Fællesrepræsentation, Organisationen for Vedvarende Energi (OVE), Risø, Sammenslutningen af Danske Elforbrugere (SDE), Statens Byggeforskningsinstitut, Verdensnaturfonden – WWF og Vindmølleindustrien.

Energistyrelsen har modtaget hørings svar fra følgende:

CO-industri, Dansk Energi, Dansk Industri, Energitilsynet og Organisationen for Vedvarende Energi (OVE).

I det følgende resumeres de afgivne hørings svar:

CO-industri ser yderst positivt på SET planen. Der er i tillæg til planen behov for en informationsindsats for at øge interessen og accepten af vedvarende energiteknologier, også gennem lokale initiativer ('community level'). Der stilles dog for få midler til rådighed, og i første række bør der ske en bedre koordinering af de finansieringsordninger, som varetages af Kommissionen selv. Den af Kommissionen lovede meddelelse om bedre finansiering bør desuden indeholde konkrete anvisninger i forhold til midlerne under 7. rammeprogram og strukturfonde mv. Derudover nævner CO-industri, at omlægningen af infrastruktur på energiområdet bør overvejes allerede nu, mens man på den anden side skal åbne for, at teknologier som bølgekraft og geotermi indgår i et intelligent miks af vedvarende energi.

Dansk Energi finder SET planen utilstrækkelig i forhold til de ambitiøse energimål, EU har sat. Der mangler finansiering, ligesom der er usikkerhed om kvotesystemets videreførelse efter 2012. Konkret hilses velkomment, at kulstofopsamling og -lagring tages op sammen med systemintegration af de nye teknologier. Herudover savnes omtale af kraftvarmens muligheder.

Energitilsynet lægger vægt på, at de ret omfattende støtteordninger, som SET planen lægger op til, gøres stabile og transparente, så der ikke skabes unødige investeringsrisici på et energimarked med konkurrence. Man støtter desuden, at der i sammenhæng med den 3. liberaliseringspakke etableres en europæisk planlægning af infrastrukturen (herunder transmissionsnet). Det hilses desuden velkomment, at Kommissionen vil udarbejde en meddelelse om finansiering af energianlæg.

Dansk Industri/Energiindustrien er meget optaget af, at der kommer konkrete resultater ud af SET plan arbejdet, som ses som et lille skridt i den rigtige retning. Midlerne til en energiteknologisk strategi må øges mærkbart, og samarbejdet mellem aktørerne og på europæisk plan trænger til et markant løft. Desuden må udviklingskæden fra forskning og hele vejen til markedet sikres. Der henvises til kommentarerne fra Business Europe 13. december 2007, som herudover foreslår

- samarbejde om den lovede meddelelse om bedre finansiering i 'low-carbon' teknologier,
- øget fokus på energieffektivisering (både på forsyningsiden og hos slutforbrugerne)
- mekanismer til at stimulere markedet for nye teknologier, og
- en systematisk metode til at prioritere de mest lovende teknologier.

Organisationen for Vedvarende Energi (OVE) er enig i behovet for øget forskning og udvikling på energiområdet, men mener ikke, der bør forskes i atomkraft, ligesom udviklingen af CO₂ opsamling og –lagring bør finansieres af brugerne af fossil energi. Der peges på en række teknologier: biomasse og kraftvarme, lavenergihuse, køling ved hjælp af vedvarende energi, bæredygtig transport, geotermi, bølgekraft, energieffektivisering i industrien, samt integrerede løsninger (herunder intelligente energinet). Samtidig opfordres til en mere åben dialog mellem industrien og offentligheden.

4. Regeringens foreløbige generelle holdning

Den danske regering er generelt positiv indstillet over for forslagene fra Kommissionen, der ligger op ad de synspunkter, som regeringen har fremført over for Kommissionen, herunder det danske EU-indspil fra oktober 2006.

Mange af ideerne bag SET planen, herunder prioritering af vedvarende energi og energieffektivitet, korresponderer med de forslag og ønsker, som i processen er fremsat fra dansk side. Generelt hilser regeringen derfor planen velkommen, herunder at der skabes en energiteknologisk strategi i EU-regi, som også dækker hele udviklingskæden for energiteknologier fra forskning til markedsføring. En sådan strategi kan blive et afgørende instrument til gennemførelsen af den europæiske energipolitik.

Fra dansk side har man også støttet aftalen mellem Europa-Parlamentet og Rådet om, at over halvdelen af midlerne på energiområdet i 7. rammeprogram skal anvendes inden for vedvarende energi og energieffektivisering.

I forhold til de oprindelige ideer om, hvorledes SET planen skulle betyde en opfølgning på de energipolitiske mål for 2020 vedr. vedvarende energi og energieffektivisering, rummer planen en række tilføjelser vedr. CO₂ rensning af fossilt fyrede værker samt udnyttelse af kernekraft. Fra dansk side finder man at CCS primært skal finansieres af erhvervet, mens kernekraften må være et nationalt anliggende. Det understreges endvidere fra dansk side, at en udvidelse af SET planens sigte ikke må ske på bekostning af indsatsen for vedvarende energi og energieffektivisering.

Med hensyn til Kommissionens konkrete forslag har man fra dansk side gjort sig nogle indledende overvejelser:

- *En europæisk strategigruppe for energiteknologier under Kommissionens ledelse:* Etablering af en sådan gruppe i Kommissionsregi vil forhåbentlig kunne fremme den energiteknologiske tilgang i forhold til 7. rammeprogram og andre EU-støtteordninger. Det må imidlertid også tages i betragtning, at Kommissionen allerede øver indflydelse i fora med lignende sigte, bl.a. teknologiplatformene og det nye fælles teknologiinitiativ mellem industrien og Kommissionen (JTI) for brændselsceller og brint. Fra dansk side indtages en afventende holdning indtil Kommissionen har redegjort for den tilførte værdi af en sådan ny gruppe.
- *Et europæisk informationssystem* vedr. energiteknologier og menneskelige ressourcer vil være en godt initiativ til at forbedre overblikket og grundlaget for beslutninger

vedr. teknologifremme, Initiativet kan i øvrigt have nyttige paralleller i allerede eksisterende samarbejde som Nordisk Energiforskningsprogram og IEA's teknologisamarbejde.

- *Industriinitiativer* vedr. vind, sol, bioenergi, avancerede netværk, CO₂-rensning og kernekraft vil være en slags overbygning på de eksisterende teknologiplatforme. Fra dansk side har man peget på faren for, at disse initiativer kan medføre duplikering og unødvendigt bureaukrati. Man har fra dansk side samtidig efterlyst en stærkere satsning på vedvarende energi (herunder især til opvarmning og køling), samt på energieffektivisering, hvor der i dag savnes platforme.
- *En europæisk alliance* mellem institutioner for energiforskning er allerede aftalt uformelt mellem ledere i energiforskningsverden og Kommissionen. Fra dansk side støttes sådan en alliance, forudsat at der bliver etableret gode danske kontakter. Disse danske muligheder bør uddybes.
- *Planlægning af den europæiske infrastruktur* på energiområdet kan vise sig at være nyttig i en omstilling til en ny struktur på energisystemet med mere vedvarende energi og lokal energiforsyning (distribueret energi). Der er naturligvis også behov for at se på de transeuropæiske net, især ved etablering af store, nye energiproduktioner som offshore vindkraft. Man må sikre sig, at denne planlægning bliver fremadrettet mod moderne energisystemer med høje andele af lokal eller vedvarende energi.
- Forslag om *øgede midler og ressourcer* til energiforskningen i Europa: Fra dansk side er det i EU-indspillet fra oktober 2006 foreslået, at EU's støtte til forskning, udvikling og demonstration på energiområdet fordobles ved førstkommande budget revision i 2008/2009 og den efterfølgende budgetperiode. Man må fra dansk side gøre det til et krav, at ressourcerne øges, evt. ved at reducere andre programmer inden for 7. ramme-program for forskning og udvikling, samt at de forskellige EU-programmer koordineres i forhold til udviklingskæden fra forskning til marked.
- *Øget internationalt samarbejde*: Dette støttes fra dansk side.
- Fra dansk side bør understreges, at udarbejdelse af en kommunikation om *finansiering af teknologier med lavere kulstofemissioner (herunder formentlig 12 pilotanlæg for CO₂-rensning af fossilt fyrede kraftværker)* bør tage udgangspunkt i, at erhvervslivet skal levere en væsentlig del af finansieringen, idet dette initiativ ikke må ske på bekostning af indsatsen for vedvarende energi og energieffektivisering. Finansieringsbehovet er ligeledes stort, hvad angår vedvarende energi og energieffektivisering, og det bør fra dansk side foreslås, at disse behov også udredes.

Ud over den danske holdning til de enkelte forslag i meddelelsen har man fra dansk side fremhævet det store behov for at udvikle de forskellige aktørers deltagelse i strategien. Det gælder for det første involvering af lokale aktører i innovationsprocesserne, samt en parallel udvikling af stabile støtteordninger og fremadrettet offentlig regulering. For det andet er der behov for at etablere privat-offentlige partnerskaber og anden vekselvirkning mellem aktørerne, samt generelt at engagere erhvervslivet og industrien i processerne. Også internationalt kan der være fordel ved at satse på europæiske partnerskaber, hvor industriens og nationale initiativer kombineres med EU-programmer.

5. Generelle forventninger til andre landes holdninger

Der har fra starten været en positiv holdning fra medlemsstaterne i retning af, at energiforskningen bør opprioriteres, og at der vil kunne opnås fordele og synergi ved et bedre samspil

mellem energipolitikken og teknologifremme på energiområdet. En massiv teknologifremme kan være en vigtig forudsætning for at opnå de i marts 2007 fastlagte energipolitiske mål.

Der har været afholdt en række møder om SET planens indhold, og medlemslandene er blevet bedt om at forholde sig til en række spørgsmål, relateret til samspillet mellem EU's og den nationale forskningsindsats. Her har man fra dansk side bl.a. kunnet referere til ideerne i det nye energiforskningsprogram EUDP.

Kommissionens forslag i meddelelsen afspejler nok det ambitionsniveau, man anser for realistisk. Forhandlingssituationen er præget af, at de enkelte EU medlemslande har forskellige forudsætninger med hensyn til bl.a. energikilder (kul, gas, olie, kernekraft og vedvarende energi), hvilket vanskeliggør et snævrere samarbejde. Nogle lande vil formentlig hælde til at beholde en selvstændig prioritering af de nationale midler.

For at afdække mulighederne for at skabe en enig prioritering i Rådet har det portugisiske formandskab holdt en debat ved energiministermødet 3. december 2007, baseret bl.a. på et såkaldt visionspapir med formandskabets idéer om prioriteringer etc. Det kommende slovenske formandskab har endvidere bedt landene om at give et bud på mulige rådskonklusioner til vedtagelse på energirådsmødet den 28. februar 2008.

Under drøftelserne er medlemslandene fremkommet med en lang række udtalelser og forslag. Der tegner sig et billede, hvor man generelt udtrykker positiv støtte til ideen om SET planen, idet man erkender behovet for en aktiv opfølgning på de ambitiøse energipolitiske mål, der blev opstillet 9. marts 2007.

De fleste lande er også enige i, at der er behov for flere ressourcer. Disse ressourcer bør efter nogle landes mening tages ud af EU's eget budget, og altså ikke skaffes ved at beskære og overføre de nationale programmidler. Nogle af medlemslandene har desuden divergerende præferencer med hensyn til de enkelte teknologier og energikilder, f.eks. i brugen af kul og kernekraft. Derudover udtrykker flere lande en vis tvivl om nytten af nye organisatoriske tiltag, herunder etablering af en ny strategisk komité under Kommissionens ledelse.

Det videre forløb kan forventes at munde ud i, at nogle af Kommissionens forslag modificeres eller bringes i bedre overensstemmelse med de energipolitiske mål, herunder rettes ind efter det visionspapir, som det portugisiske formandskab fremlagde til rådsmødet den 3. december 2007. En pro-aktiv indsats fra dansk side vil kunne understøtte en sådan drejning, som formentlig også vil være i Europa-Parlamentets interesse.

6. Statsfinansielle, samfundsøkonomiske, administrative og miljømæssige konsekvenser samt konsekvenser for beskyttelsesniveauet

De skitserede forslag har ingen direkte statsfinansielle konsekvenser. De foreslåede aktiviteter kan ved efterfølgende implementering resultere i krav om nye midler via EU's budgetter, hvoraf Danmark finansierer ca. 2 pct. Størrelsesordenen heraf kan der ikke siges noget kvalificeret om på nuværende tidspunkt.

Der er ikke foretaget en samfundsøkonomisk vurdering af Kommissionens oplæg.

Danske virksomheder og forskningsinstitutioner har haft en vigtig rolle i europæisk energiforskning, hvor det direkte danske deltagelse har været forholdsmæssigt stort (af størrelsesordenen over 100 mio. kr. pr. år). Den danske andel har på energiområdet været på samme høje niveau siden 1990'erne svarende til 5-6 % af EU's samlede midler inden for denne del af rammeprogrammet. Det kan sammenholdes med, at det danske EU-bidrag udgør under 2 % af budgettet.

Ud fra en erhvervsmæssig synsvinkel er der også et aspekt i at udbygge de danske styrkepositioner inden for vedvarende energi og energieffektivisering. I det omfang teknologifremme også er med til at bane vej for en omfattende udbygning med vedvarende energi og reduktion af energiforbrug og drivhusgasudledning, har forslagene gunstige konsekvenser for miljøet og beskyttelsesniveauet.

7. Nærhedsprincippet

For så vidt angår forholdet til nærhedsprincippet er det åbenbart, at øget samarbejde på fællesskabsniveau er nødvendigt for at medlemslandene skal kunne løfte de energipolitiske ambitioner, som blev vedtaget af det Europæiske Råd i marts 2007. Ingen medlemsstater kan løfte denne opgave alene. Af hensyn til en effektiv udnyttelse af ressourcerne til gennemførelse af planens målsætninger er det endvidere hensigtsmæssigt at opgaven løftes i fællesskab. Regeringen finder derfor, at nærhedsprincippet er overholdt

8. Europa-Parlamentets udtalelse

Europa-Parlamentet har ikke udtalt sig endnu. Det forventes at en udtalelse vil blive afgivet primo 2008.